

ՆՈՅՆԵՆ ԱՂԱԽԵՒ

ՀԱՐԱԹԱԳԻՐ

ԳԵՂԱՔԵԼԿԱՆ, ԱՌԳԱՅԻՆ, ԲԱՆԱՍԻՐԵԿԱՆ, ԵՒ ԵՌԵՒՏԻՐԵԿԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԻ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ ՀԻՆԳՇԱՐԹԻ 17 ԱՊՐԻԼ 1852

ԹԻՒ 8

Այնպէս յայտնի է որ մարդկային երջան հոգեման աղբիւրը լուսաւորութիւնն է, լուսաւորութիւնն ալ գիտութիւնն է և կրթութիւնն է ծագի, աս ալ լրագրներու և գիրքերու ընթերցանութենէն յառաջ կուգայ: Եւ ան աղբիւր որ գրականական մասին աւելի յառաջացած, աւելի հարուստ է, ամենէն լուսաւորեալ կը սեպուի. ասոր համար ալ է որ Եւրոպայի աղբիւրը լուսաւորեալ են կ'ըսուի: Այսպէս նման էին մեր խօսքերը գրականութեան 20 ին հարաւորակած յայտարարութիւնն ըստ մէջ: Ուստի մեր նպատակն ալ աղբիւր յառաջդնելն էր կամ լուսաւորութիւնն ընդլայնել, անոր բուն աղբիւրին հասցնել, այսինքն ըստի գիրքերուն մեր աղբիւրն ընդլայնել մեզի պարտ կը սեպենք:

Եւրոպայի մէջ գտնուած Բոմբէյի ցուցակը աչքէ անցնելով և քիչ կամ շատ բարոյականի գաղափարներէն զգուշանալով (ինչու որ անոնք աւելի մարդուս միտքը կը խանդաւրեն քան թէ կը բանան), հռչակաւոր Ալեքսանտր Տիւմային կոմս Սոնթէ Բրիտանիոյ ըստ մեր երկրէն Բոմբէյ կամ առասպելական պատմութիւնը ընտրեցինք որ ընթերցողները զբօսեցնեն զատ բարոյական կրթութիւնն ալ կրնայ աւելցնել. ահա աս պատուական գրքին թարգմանութեան սկիզբն է, որ շաբաթագրիս այս օրուան բանասիրականին նիւթը եղած է:

ԳԵՂԱՔԵԼԿԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ամսոյ 12 ին շաբաթ օր Բարձրագոյն դերան առաջին թարգմանիչ Բեմիլ Էֆենտին ընկերակցութեամբ գնդապետ Նուրի պէյին Սէլանիկի շոգենաւով մայրաքաղաքէն մեկնեցաւ Եւրոպա երթալու համար: Յիշեալ ընտիր պաշտօնէն յանձնարարութեան և Վաղդիյի հիւպատոսին մէջ տեղը քանի մը ամիս առաջ պատահած վէճին վրայօք՝ մանաւանդ:

ԲԱՆԱՍԻՐԵԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆՍՆՈՒՊՈԼԻՍ ԳԻՐԻՍԹՈՒՆ

ՓԱՐԱՒՈՆ ՆԱԽՈՒՆ

ՄԱՐԿԱՆԱ ՀԱՄԵԼԸ

24 Փետրվար 1815. Նոթը — Տամ տը լա Կարտի պահանջը (պէքճի) երեք կայմ ունեցող Փարաւոն նաւուն հասնիլը նշան տըւաւ, որ Օմիւռնիայէն, թրքստէն ու Նէապոլիսէն կուգար: Ինչպէս որ սովորութիւնն էր, ծովեզերաց հմուտ նաւուղի մը սնմիւ ջապէս նաւահանգիստէն մեկնեցաւ, Իֆիդիւնի (քաղէ) քովէն անցաւ, ու գնաց՝ նաւը հասաւ Սորբիոն հրուանդանին (պուրուն) ու Բիւն կղզւոյն մէջ տեղը: Երբէն ըստ սովորութեան, սուրբ Յովնան հռչակեալը հետաքրքիր մարդիկներով լեցուած էր, ինչու որ մեծ բան մըն է ամեն սնդամ երբ Սարսիլիա նաւ մը կը հասնի, մանաւանդ այս Փարաւոն նաւը որ քաղաքին վաճառականներէն մեկուն ծախիւքը շինուած և ամեն սկիզբը եղածներովը զարդարուած էր:

Բաման և ճիշդ տեղեկութիւններ ստանալու յատուկ պաշտօնը ունի, ինչպէս որ շաբաթագրիս երկրորդ թերթին մէջ յիշատակեցինք: Այս նոյն դէպքն է որ հայերէն լրագիր մը լեւի գիտէր ինչ մօտք՝ աւելի ծանր խօսքերով յիշած էր իւր 410 երրորդ թերթին մէջ, և քիչ քիչ ամսոյ մէջ ըսեր էր թէ «Բարձրագոյն դուռը . . . յատուկ պաշտօնականներ յուղարկեց ի Եւրոպա», որն որ շատ խնայեալ էր և անհիշ:

Այս առիթով պարտ կը համարեմք ըսել որ Բեմիլ Էֆենտին Սելանիկի փաշայի Փարիզ Օսմանեան դեսպան եղած ատենը խորհրդայն քարտուղար էր. և նոյն պաշտօնի յիշեալ փաշային հետ 1848 ին Վաղարիս գրեցաւ, և ետքը Ֆուադ Էֆենտին հետ Ռուսաստան ճանապարհորդեց, ուսկից ետ դառնալուն առաջին թարգմանիչ անուանեցաւ: Եւ աս զանազան պաշտօններուն մէջ մեծ երաշխիք ու հաւատարմութիւն ցուցնող ընտրուի: Բարձրագոյն դերան յատուկ շնորհացը արժանացած է:

— Նոյն օրը Սեմալը տերութեան կողմէն Բեմիլի նստող նախորդ գեսպան Սաֆի Էֆենտին մայրաքաղաքս հասաւ:

Յիշեալ Էֆենտին ալ ժամանակ մը Փարիզ գեսպանատան խորհրդայն քարտուղարութիւն ըրած է, Վիեննա Օսմանեան տերութեան գործակալար եղած է, Պերլին լիակատար իշխանութիւն ունեցող գեսպանի պաշտօն կատարած է, և Տանիմարայի թագաւորին աթուրը նստելուն համար բարձրագոյն հրամանաւ շնորհաւորութեան գացած է:

— Բեմիլի 3 տաճկաց ճարտարագէտ Էֆենտին (բանալի կէճէսի) տոնախմբութիւն շնորհաւորելու համար Սեմալը տերութեան բոլոր նախարարները և բարձր աստիճանի պաշտօնէնները ամսոյ 14 ին երկուշաբթի օր կայսերական պալատը երթալով՝ իրենց հանդէս կատարեցին. այսինքն իրենց խնամարտականութեան հաւաստիքը վերահաս Վաղարիս կըրէնեցին:

— Նոյն օրը Տերութեան կէֆէ անուն շոգենաւը որ քանի մը ժամանակէ հետէ նորոգութեամբ վրայ էր և այս օրերս ըմբոստ էր,

ըստ իջուցին, և այս հանդէսին վերահաս ինքնակալն ու տերութեան նախարարները ներկայ գտնուեցան:

Այս հանդէսէն ետքը Վ. Կայսրը Արքունի նաւարանի մօտերը նոր հաստատուած երկաթի շոգենաւ գործարանը տեսնելու գնաց:

— Կայսերական հրովարտալաւ, Իզմէթ պէյը որ մեծաղբ ինքնակալն աստուանեցաւ. Նախորդայ տեղակալութիւն ալ հանգուցեալ շիւսեյին փաշայի որդի Թահիր Էֆենտին յանձնուեցաւ:

— Բարձրագոյն դերան թարգմանատան անդամներէն Ալի Նիհատ Էֆենտին, որ քանի մը ժամանակէ հետէ Իզմէթ անշարժ կալուածներուն արժողութիւնն ու եկամտից որքաւ նութիւնը արձանագրելու վրայ է, կայսերական հրամանաւ Սամս (սուսամ) կղզին երթալու է: Օրինուորական պաշտօնատար մը և Նիգիւնի գեսպանատան պաշտօնէններէն մեկը պիտի ընկերակցին Ալի Նիհատ Էֆենտինի որուն յատուկ պաշտօնը յիշեալ կղզին Նիգիւնի գեսպանացւոյ մը վերաբերեալ գործոյն վրայօք ճիշդ տեղեկութիւններ ստանալու է:

— Նախաօրուի կայսերական բանակին հրամանատար Սելիմ փաշան երկուշաբթի օր մայրաքաղաքս հասաւ. Բոմբէյէն գալով, ուրուն նախորդ կուսակալն էր:

— Օրուի զօրաց հաղարարութեանէն ծառայութեան քաշուած Հասան պէյը կայսերական հրովարտալաւ Շիրքէթի Սայրիէ շոգենաւներուն ոստիկանութեան պաշտօնը պիտի կատարէ, այսինքն յիշեալ շոգենաւներուն ճամբուն վրայ գտնուած նաւ կամ նաւակները հեռացնելու հոգ պիտի տանի: Բարձրագոյն դուռը օտար տերութեց գեսպաններուն Բեմիլի (յայտարարութեամբ) մը իրկեց, որպէս զի իրենց հպատակեալ նաւակներուն պէտք եղած հրամանը տան, որ յիշեալ ծովային պաշտօնէին հնազանդին:

— Թիմարէթ հանէն երկրագործութեան ժողովոյն Բեմիլի Շաքիր Էֆենտին, որ տարի մը կայ Հալէպ թիւս եղած էր, կիրակի օր Իզմիրի շոգենաւով մայրաքաղաքս դարձաւ:

մեն մէկ հրամանը կը կրկնէր:

Նորոշ արտաւորութիւնը որ բաղմութեանը մէջ կը տարածուէր, մասնաւորապէս ինչին կեցողներէն մեկուն աղբեց, որն որ նաւուն նաւահանգիստ մտնելուն չ'սպասելով՝ մակուղի (ստնալ) մը մէջ նետուեցաւ ու հրամայեց թիւարին (քիւրէք քաշող) որ դէպ ի Փարաւոն տանի և յիշեալ նաւուն մօտը հասաւ այն ծոցին դիմացը որուն մէջ նաւուց խուճէ մը կար:

Արքայ այս մարդուն գալը տեսաւ երկտասարդ նաւատուն, թողուց իւր գործն ու գլխարկը ձեռքը բռնած եկաւ նաւուն պատուարին կռթնեցաւ (եասլանտը): Այնկայ բոտն ու հինգ տարեկան բարձրահասակ զիւրաշարժ գեղեցիկ սև աչքերով ու սեւ մազերով մարդ մըն էր, և իւր անձին վրայ կը տեսնուէր այն խաղաղութիւնը և արութիւր որն որ մանկութենէն վտանգի դէմ կուռելու սովորած մարդերուն բնական է:

— Ո՛հ, Տանթէս դուռն ես, կանչեց մարդը մակուղին մէջէն: Ինչու այդպէս արտաւորութիւն մը պատեր է բոլոր նաւուդ վրայ:

— Սեմ աղէտ մը պատահեցաւ, Պ. Ս. ունէլ, պատասխանեց երկտասարդը, մէկ մեծ

— Պոսնայի կուսակալ Վ. Էլի փաշան մարտի 7-ին Պոսնա սերայ հասաւ։ Ղաւթան ամեն գացած տեղերը բնակչաց վիճակին վրայօք տեղեկութիւն ստացաւ։ Ուսումնարան չը գտնուած քաղաքները յորդորեց որ կրցած նուն չափ շինել տան։ և դպրոց եղած տեղերը թէ՛ ուսուցիչներուն և թէ՛ աշակերտներուն դրամական օգնութիւնները բռնաւ։ նմա նապէս աղքատներուն առատ ոգորմութիւններ բաժնեց։ Վ. Էլի փաշան առատագութեամբ կայսեր քարերնամ կամացը համեմատ գովելի ընթացքովը ամենուն սիրտը գրաւելու վրայ է։ Պոսնա սերայ մոտ՝ աստեղը՝ (Բամբէի) կայսերական բանակին հրամանատար Իսմէր փաշան դիմաւորեց և մեծ պատուով ընդունեց զոր կուսակալը։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՆԳԱՒԱՆ. 9 ապրիլ։
Ի օրերու խորհրդարանին մէջ երկար խօսակցութիւններ եղան քաղաքական փախուտականաց խնդրոյն վրայօք, որն որ Լեւոնտի գլխաւոր տեղութեանց շատերուն ուշադրութիւնը գրաւած է։ Ի օրտ Պոսնայի երկիրէն յայտնեց թէ չըլլայ որ այժմեան նախարարութիւնը փոխել ուզէ։ Հին սովորութիւնները, այսինքն նոյն հիւրասիրութիւնը որով կ'ընդունուին քաղաքական պատճառներով իրենց հայրենիքէն փախուց և Նիգրիտ մէջ ապաստանարան փնտռող անձինքը։ Ի օրտ Սալ մէլլորի յայտնեց թէ քաղաքական փախուտականները որ Նիգրիտ մէջ ապաստանարան կը խնդրեն, կատարեալ պաշտպանութիւն պիտի գտնան, որչափ որ երկրին օրինացը կը հնազանդին և խռովութիւն հանելու մտք գաղտնի միաբանութիւններ ընելու յանցանքը չեն գործեր։
— Լեւոնտի դեսպան Պուլ Շառէնը թայն կոմը, ինչպէս որ շաբաթագրիս նախընթաց թերթովը յիշեցինք, Շառայրն պէրի իշխանին մեռնելուն վրայ իւր կայսեր հրամանաւ Վ. Էլիին հրաւիրեց ըլլալով Նիգրիտ վեհափառ թաղուհայն իւր հրաւիրական այցելութիւնը ընելէն ետքը, ամսոյ 5-ին Սոսնէն մեկնեցաւ։
— Նիգրիտ պանքան տարեկան շահը հարիւրին 2 յիստի ինչընէ կ'ըսեն։ Պատրաստ գրամայ մեծ գումար կայ սնտուկը։ Եւ շաբթու մէջ Լեւոնտիայէն և Վալիֆօրիայէն եկած ոսկին կէս միլիօն լուայէն աւելի էր։

ԳԱՂԱՒԱՆ. 10 ապրիլ։
Լմայոյ 4-ին դատաստանարաններուն գըլխաւորները ելլէ (եղիւսեան) ըստած պալատը երթալով սահմանադրական օրինօք պալատը մը, մանաւանդ ինձ համար։ Չիլիթա Վ. Էրքիային բացերը մեր քաջ լըբէքը նաւապետը կորսնցուցինք։

— Աւրեմ բեռները թնջ եղան, հարցուց շտապաւ վաճառականը։
— Նիլտանգ հասան, Պ. Սոուէ. ու կը կարծեմ որ գոհ պիտի ըլլաք այս կողմանէ։ Բայց ողորմելի լըբէքը նաւապետը...
— Արդեօք թնջ պատահեցաւ. հարցուց վաճառականը որ յայտնապէս սիրտը հանդուտացած կ'երևար, թնջ պատահեցաւ այն քաջ նաւապետին։
— Սեւաւ։
— Ինչպէս, ծովը ինկաւ։
— Ո՛հ, Պարոն, ուղղային տենդով մեռաւ, սոսկալի հիւանդութիւն մը քաշելէն ետքը։ Ետքը իր մարդիկներուն դառնալով։
— Այ՛, ըսաւ, ամեն մեկերնիդ իր գործին նայի. խարխալը նետելու պատրաստուէ՛ցէք։
— Եւստտիները հնազանդեցան. նոյն վայր կենին՝ նաւուն մէջ եղած ութ կամ տասը նաւաստիները նետուեցան, ոմանք առագաստները բանալու պարաններուն (հալթ) վրայ, ոմանք կայմերուն, ոմանք առագաստներուն։

Հանջուած երգումը ըրին նախագահ իշխանին առջև, որ պատասխանեց։

«Տեաք իմ դատարար»
Թեպէտ ձեր երգումը հաճութեամբ կ'ընդունիմ, բայց ադ երգումը ընելու պարտաւորութիւնը զոր ունին ամեն նըշանակուած պաշտօնականը՝ ինձի այնքան հարկաւոր չ'երևար անոնց համար որոնք իրաւունքին տիրելուն և յարգուելուն հոգ տանելու աղիւ պաշտօնը ունին։
Իշխանութիւնը որչափ աւելի հանտատ հիման վրայ կանգնած ըլլայ, բնականաբար այնչափ աւելի ձեզմէ պիտի պաշտ պահուի։
Այն օրէն որ ժողովրդայ գերակայութեան սկզբունքը ժաւանգարեան իրաւանց սկզբունքին տեղը բռնեց, կըր նամ ըսել որ ոչ մէկ կառավարութիւն իմիկի չափ օրինաւոր չ'է եղած։
1804-ին ձ միլիօն անձինք իմ ցեղիս մէջ իշխանութեան ժաւանգարութիւնը հրատարակած ատենին, միաձայն հաւատարմութեամբ կայսերութեան ժաւանգը նշանակեցին զիս։
1848-ին վեց միլիօն չափ ծայրով հասարակայնութեան գըլխաւոր անուանեցայ։
1851-ին ութ միլիօն չափ ծայրով նոյն իշխանութեան մէջ հաստատուեցայ։
Ուստի ինձի երգումը բոլոր ատեննիդ, պարզապէս մէկ մարդու մը չէ, հապա մէկ սկզբունքի մը, բուն իսկ ազգային կամայն է որ հաւատարմութիւն կ'երդնաւք։

— Կառավարութիւնը գիտաւորութիւն ունի ողնձէ (պարբը) գրամները հալել ունոր ձեւով կտրել ծանր ու խոշոր ըլլալուն համար։ Եւսր ծախքին համար 7,560,000 Ֆրանք կը խնդրէ գանձէն։ Վաղդիտ մէջ եղած պըղնձէ գրամին գումարը 50 միլիօն Ֆրանք կը հասնի։ Եւսնց ծանրութեան պակասեցնելու պղնձը 8,453,572 Ֆրանք կընայ վաճառուել, որով հասարակապետութե գանձը 900,000 Ֆրանք կընայ շահիլ։

ԱՒՍԴԻՐԱՆ. 14 ապրիլ։
Պուլ Շառէնը իմիւր մայրաքաղաքըս հասաւ, և արտաքին գործոց և կայսերական պալատի նախարար անուանեցաւ։
Յիշեալ կոմը 45 տարեկան է, և քիչ ամիս է որ Սոսնէ դեսպան անուանած էր։ Եւսէ առաջ Թուրին և Պեդրսբուրգ դեսպանութիւն ըրած ըլլալով և Տրեգտի ժողովներուն մէջ գտնուելով՝ Շառայրն իշխանին ուշադրութեանը արժանի եղած էր, որն որ իւր վատառողջութեան ժամանակը կայսեր նշանակեց զայն իւր իրեն յաջորդ։
— Պաշտօնէից գահերեցութիւնը ներքին գործոց նախարարին յանձնուեցաւ։ Յարգւելի ընթերցողներուն յայտնի է որ հանգուցեալ իշխանը այս երկու բարձր պաշտօնները մէկ տեղ կը կատարէր։
— Շահ վաճառող պարտամուհաներէն 5 միլիօն Ֆիօրինի չափ հրապարակաւ պիտի այրուին։ Եւ կերպով յիշեալ պարտամուհաններուն գումարը 175 միլիօն Ֆիօրինի որոշուեցաւ, որն որ բռնի ընթացք ունեցող թղթադրամներէն աւելի չափի ըլլայ։
— Ուստաց կայսերութիւն մեծ կոտորածին Պուլը անձամբ վախճի անուն պատերազմական նաւովը մարիանա շոգենաւը փնտռելու գաւոր ամիտիւնը չուաններուն վրայ կայր։

Երիտասարդ նաւապետը վեր յի վերայ մը նայեցաւ անոնց գործի սկսելուն, ու տեսնելով որ իր հրամանները պիտի կատարուին, դարձաւ իր խօսակցին քովը։
— Իսէ ինձի թնջպէս այս գիտուածը պատահեցաւ, ըսաց վաճառականը, շարունակելով իր խօսքը ուրիկից որ երիտասարդ նաւապետը թողուցեր էր։
— Ո՛հ, բողբոլին անկարծելի կերպով մը։ Եւսհանգստեցաւ հրամանատարին հետ երկայն ատեն խօսակցելէն ետքը, լըբէքը նաւապետը Նէպոլիտէն մեկնեցաւ բողբոլին տակն ու վրայ եղած. քսանը չորս ժամէն ետքը տենդով պառկեցաւ, ու երեք օրուան մէջ մեռաւ։ Սովորական յուղարկաւորութիւն կատարեցինք, ու վայելուչ կերպով առ կախեալ մահճի մը մէջ փաթեցանք կը հանգչի լըբէքը կողմնէ բացերը, ոտքերուն ու գլխին վրայ մէկմէկ մեծ կակ թնդանթի ռուբրով (կիւլէ), անոր պատուով խաչը ու սուրը այրիացեալ կնոջը կը տանինք։ Ինչ օգուտ շարունակեց երիտասարդը տխուր ժպիտով մը, տաւ տարի Նիգրիտացոց հետ պատերազմ ընել, ու ետքը գալ մեռնիլ ուրիշներուն պէս իր

ցած ըլլալով՝ Վ. Էլի փաշան բնակչաց սիրտը ևս առաւել գրաւեց։

— Դէնեաւ Կորգքովքին ապրիլի 2-ին հեռագրական միջոցաւ կը ծանուցանէ թէ մարիանա շոգենաւուն լատափայտը (թէքնէ) գըտնուեր է 17½ ոտք խորութեամբ ծովուն տակը, կայմը կանգնած է եղեր։ Թնդանթիներն ու մերենայներն ալ գտնուել յոյս կայ։
— Լեւոնտի և Վիպեալ նահանգաց մէջ տեղը եղած վէճը յաջողութեամբ վերջացաւ։ Ուալիկ/թըմէն Վ. Էլին նստող Վիպիկայի դեսպանին եկած սուրհանգակէն ետքը, որով Վիպեալ նահանգաց կառավարութիւնը իւր բարեկամական միտք ունենալը կը ցուցնէ։ Ուստի Լեւոնտի կառավարութիւնը իւր կողմէն Վիպիկայ նստող Պ. Շառէնի գործակալ տարին հրաման իրիկց որ Ուալիկ/թըմէն գաւոր նայ Հալանայէն, ուր քաշուած էր քանի մը ժամանակ առաջ, ինչպէս որ անցեալները յիշատակեցինք։

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ. Ինչպէս որ շաբաթագրիս 6 երրօք թերթին մէջ ըսինք, Պրիւսիոյ Էմանուէլ Լուիս լրագիրը գրեր էր թէ, վեհափառ Կայսրը Շառայրն շանապարհորդելու է։ Փարիզի լրագիրը լրագրին ապրիլ 7-ին ըսածին նայելով՝ յիշեալ ճանապարհորդութիւնը կայսերութեան պիտի ընէ, որն որ աւելի հաւանական է։

ԱՄԵՐԻԿԱ. Նիու Եօրը 25 մարտի։
Փերրի մեծ նաւապետը քանի մը օրէն երկու պատերազմական ամենամեծ նաւերով Ղաբսիի ծովեզերքը պիտի երթայ, ուր անոր հետ պիտի միանայ նաւ Վիպիկայու նաւատորմը որ Հնդկաստանի ծովուն մէջ կը գտնուի։ Սինչէ հիմայ արեւելեան Հնդկաց երկիրները խրկուած նաւային զօրութեան ամենէն մեծը պիտի ըլլայ Փերրի նաւապետին հրամանատարութեան տակը եղածը։ 1842-ին Նիգրիտացոց Չինաստան գործածած վառօքը, հիմայ Վիպիկայը Ղաբսիի երկրին վրայ բանեցնելու են, որուն երեւելի հարուստ և բազմամարդ մայրաքաղաքը, անոնց փառասիրութիւնն ու շահասիրութիւնը կ'արմնայնէ։ Ինական է որ Վիպիկայից Լեւոնտայէն բան մը չյուսալով՝ Վալիֆօրիայէն ալ արդէն կշտացած ըլլալով աչքերնին դէպ ի Եօրի հին ծովեզերքը կը դարձնեն։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Լըպային գերագոյն ժողովը նիստերը, անցեալ ուրբաթուան անօրինութեանը համեմատ, այսուհետեւ չորեքշաբթի օրերը պիտի ըլլան, ինչու որ ամառուան եղանակը ար-

անկոյնայն մէջ։
— Նիւ, ինչ կրնանք ընել. Պ. Լամոն, ըսաց վաճառականը, որ քիչ քիչ միսիթար ուած կ'երևար, ամենքս ալ մահկանացու ենք, ու պէտք է որ հիները նորերուն տեղ բանան, առանց ասոր յառաջադիմութիւն չըլլար. ու նոյն վայրկեանէն որ կ'ապահովընես զիս թէ բեռերը...
— Շատ աղէկ վիճակի մէջ են, Պ. Սոուէ, հաւատաւ ինձի։ Եւ մէկ ճանապարհորդութիւն մըն է որուն շահը խորհուրդ կուտամ քեզի քսանը հինգ հազար Ֆրանքի չի փոխել։
— Սէջ տեղի կայմին առջևի ու ետևի առագաստները ամիտիւնը պատրաստուեցէք, պոռաց երիտասարդ նաւապետը։
— Հրամանը այնչափ շուտով կատարեցաւ, որչափ որ պատերազմական նաւու մը մէջ կըլլայ։
— Վար առէք ու ամեն կողմէն ամիտիւնեցէք։
Վերջին հրամանին վրայ՝ ամեն առագաստները իջան, ու գրեթէ անդգայ կերպով մը նաւը կը յառաջանար, միայն առագաստներուն առած ուժովը։

դէն հասած համարուելով՝ մեծապատիւ Անդանց մեծագոյն մասը ուրբաթ օրերը սովորաբար գիւղերը կը գտնուին :

— Անեղապարհ Յակոբ սրբազան Պատրիարքը ուրբաթ երեկոյն Նաագիւղ գնաց, հետեւեալ կիրակին՝ փառաւոր հանգիսիւ Ն. կեղեցւոյն տօնախմբուիլ կատարեց, երկու տշնորհնոյքահանայ ձեռնադրեց, և այն տեղի Հայ հասարակութիւնը միտքաբերէն ետքը երեք շաբթի առաւօտ պատրիարքարան դարձաւ :

— Հետեւեալ նամակը բարեպաշտ անձէ մը գրուած և բարեպաշտական գործի մը վերաբերեալ ըլլալով՝ թէ ըստ խնդրոյ գրողին և թէ ըստ մեր պարտաւորութեան շաբաթագրիս էջերուն մէջ սիրով կը հրատարակենք :

« Յարգոյ տեաք Նոյեան Աղաւնոյ » :

« Այսօր առաւօտուն խումբափութի աթոռանիստ մայր Նիկեացի գացած ըլլալով՝ ազգային բարեգործութեան մը հանգիստաւոր յիշատակութեանը ներկայ գտնուեցայ : Տաւր կամ տաւր հինգ տարի առաջ բարեխնայական սառաֆ (Վարդար աղայն աւելի կտա կաւ թողեր է ազգային ձեռնարանի, հիւանդանոցի, տնանկ աղքատներու, որք աղջիկներու, եկեղեցական և ուսումնական շինութիւններու համար : Ի սահմանագոյն բարեփառանք որդիքն ալ Աստուածատուր և Վարդար աղաները յիշեալ գումարը բանեցընելով՝ և քանի մը տարուան մէջ 162,320 դրամու չի հասցընելով՝ ժամանակին ազգային կառավարութեան ձեռքը՝ կտակաւ նշանակուած տեղերը տրուելու համար հասուցեր են : Բայց յիշեալ առատաձեռն ընծայաբերութիւնը մինչև հիմայ (մուշուած էր չը տեսնէ) առանց յիշատակութեան մնացած էր : Իսկայի գերագոյն ժողովով պատշաճ դատուեալ է որ ամեն բարեպաշտական ոգւով եղած երեւելի կտակին յիշատակութիւնը անմուսաց մնայ : Այս համար սրբազան Պատրիարքն ալ կոնգակաւ հրամայեց է որ ամեն տարի աշխարհամաստրան կիւրակի օրը խումբափութի խումբաձայն, Վեպի փաշայի սուրբ Յովհաննէս, Հիւանդանոցի սուրբ Փրկիչ, Իսաքիւտարի սուրբ Խաչ և Պէշքեթաշի սուրբ Աստուածածին եկեղեցիները պատշաճաւոր ծանուցում ըլլայ, որովս կարգացուի և պաշտօն կատարուի հանգուցեալ Վարդար աղային հոգւոյն համար, որպէս զի ասանկ ասպարհաւոր բարեպաշտական մեծագործութիւնը լաւ գոն ընալով՝ ըստանդարտ բարեփառանք որդիքն հոգեւոր միջնորդութիւն մը պայ, և բոլոր հոգեւոր անձանց բարի նախնիք արկնային և ասանկ գովելի օրինակին հետեւելու յորդոր և գրգռել ըլլայ :

Ամենապատիւ Պատրիարքին կոնգակին մէջ

գտնուած աս քանի մը խօսքերը ուշադրութեան արժանի են, և անոր ազդասիրական ոգւոյն նոր ապացոյց մը կրնան համարուիլ : Այս համար կը խնդրեմ ձեզմէ, յարգոյ տեաք, որ այս գիրս ձեր շաբաթագրին մէջ հրատարակելու բարեհաճէք, որպէս զի հեռաւոր տեղերէ երթալով և շատ մարդիկնեք ըստ ձեռքը անցնելով՝ սրբազան Հօր բարի նպատակին համեմատ՝ բարի յորդոր մը ըլլայ » :

« Կը մնամ խորին յարգանքով,

Վ. Պօլիս 13 ապրիլ 1852

ձեր խոնարհ ծառայ Ն. Ա. :

— Աւրախ եմք յիշատակելու որ հայոց ազգին մանաւանդ մայրաքաղաքիս բարեսէր հասարակութեան մէջ ընթերցասիրութիւնը օրէ օր աւելնալով զայն է. որն որ ուսումնականութե յառաջանալուն ապացոյց մը կրնանք համարել : Այն ատեն քիչ մարդ կը գտնուէր որ հայերէն գիրք մը ձեռք առնելու յօժարութիւն ունենար. հիմայ ընդ հակառակն ուսման յարգը աղէկ ծանցուած կամ օր օրի ծանցուելու վրայ ըլլալով ամեն մարդ ուրախութե կը լսէ նոր գիրքերուն տպուիլը, և սիրով կը փութայ գտնուիլ ձեռք թէ իւր փափաքը լեցընելու և թէ հրատարակուելուն օգնութիւն ընելու համար :

Այս ընթերցասիրութիւնն է որ ազգիս մէջ տեսնուելով, խրախոյս կուտայ ազգասէր անձանց մեր հին հեղինակներուն ընտիր գրքերուն հետքը տպելու, և գիտնական տնայնոց նորէն գիրքեր յորինելու :

Անք ալ իբր հասարակաց շաբաթագրի հրատարակիչք, չեմք կրնար անտարբեր աչքը հայիլ ազգային ուսումնական յառաջագիտութե վրայ. ուստի անոնց ամեն մէկն շնորհակալ յիշատակելով միայն չեմք ակոնանալով պարտ կը համարեմք բարեսէր հասարակութիւնը յորդորել որ անոնց աւելնալուն համար պարտք եղած քաջալերութիւնները չնայեն :

Այն մեր աս պարտաւորութիւնն է որ կրտսիպէ զմեզ յիշել. Սեբէսի Բագրատունեաց Նպիսկոպոսի Պապիոնիէն ի Հերակին, և թովմայ վարդապետի Արծրունեայ Պապիոնիէն Բագրատունեայ ըսուած պատուական գիրքերը, որոնք մօտերս տպուեցան, առաջինը Պ. Թադէոս Սիւրբատ Տէր Աստուածատուրեան Սիւրբատեանին, և երկրորդը ազգագուս թանգարանի Վերծանութեան բարեջան տեսնելներուն արդեամբք :

Այս ընտիր մատենագրոյ անունները բաւական վրայութիւն են իրենց պատուականութե. և մեր ազգային պատմութեան ալ որչափ լցայ ընծայելիքներն յայտնի է : Աստի կը մնայ մեզ նախ յարգոյ հրատարակչներուն շնորհակալ ըլլալ որ յօգուտ ազգին յանձնաւ :

աղէկ աչքով չէին նայեր անոր. և ասոր հակառակ Տանթէս ամենուն սիրելի եղած էր :

— Պ. Մոռէլ, ըսաւ Տանկար, կարծեմ գիտես արդէն գլուխին ինչ ձախարհութիւն եկաւ, այնպէս չէ :

— Այո, այո, խեղճ Լըբլէքը նաւապետ ար. քաջ ու առաքինի մարդ մըն էր :

— Նաւա քաջահմուտ նաւապետ մըն էր, երկինքի ու ջրերի մէջ տեղը տարիքը առած, ինչպէս որ կը վայելէ անանկ մարդու մը ուրուն յանձնուած է երեւելի վաճառատան մը գործքերը, ինչպէս է Մոռէլ և որդւոց վաճառատունը, պատասխանեց Տանկար :

— Բայց Տանկար, ըսաւ վաճառականը, Տանթէսի վրայ դարձընելով իր աչքերը որ խորիսն նետելու տեղը կը գիտէր, ինչի կ'երկայ որ արհեստը աղէկ ծանցնալու համար հարկ չէ այնքան հին նաւատորմ ըլլալ ինչպէս կ'ըսէք : Այն մեր Աստուած բարեկամը իրեն պաշտօնը կը կատարէ, և կարծեմ որ ամենեւին հարկաւորութիւն չունի մէկու մը խորհուրդ հարցընելու :

— Այո ըսաւ Տանկար, ծուռ աչքով մը Տանթէսին նայելով ու ատելութիւն ցուցընելով, այո, դեռ երիտասարդ է, և բանի մը

ուր եղան աս սրտուական հնութեանց տը պաղարութեան ծախքը վճարել, երկրորդ շնորհակալ ըլլալ վեհափառ Վաթուղիկոսին՝ Սեբէոսի պատմութեան օրինակը Պ. Սիւրբատեանին շնորհելուն և Փափագեան Խնդիր աղային թովմայի պատմութեան օրինակը Վերծանութեան թանգարանին պարգեւելուն համար. երկրորդ խնդրել բարեսէր հասարակութեանն որ յիշեալ նորատիպ գիրքերը գնելու բարեհաճին, որպէս զի հրատարակչները գոնէ ծախս ըրած ստակներն կրնան հանել և աւսով քաջալերուելով՝ ուրիշ հին գիրքեր ալ ձեռքերին հասած ատենը՝ տպելէն չվախնան. չորրորդ խնդրել ամեն տեղ գտնուող հոգեւոր հայրերէն և ազգակից եղբայրներէն, որ ազգիս գրականութեան և պատմութեան արդարապէս թանկագին զարգերը համարուելիք ասանկ ձեռագիր մատենագրութիւններ ուր որ գտնան նէ կամ իրենք հոգ տանին տպագրութեանը և կամ մայրաքաղաքս ուղարկեն, ուր յիշեալ երկու պատմական գիրքերը հրատարակուելուն պէս՝ անոնց տպագրութեանը հոգ տանելու ազգասէր անձինք կը գտնուին :

Այս առիթը չենք ուզեր փախուցանել առանց յիշելու աս տեղը այն, որ անցեալները Տէր Ըմուտեան ազգասէր ազնուականը Վաթուղիկոսին Սիւրբայել Նպիսկոպոսի մահուան վրայ գրած էր :

« Օրագիրք Ռուսոյն առանց կարեկցութեան հոտուցանէն ի գիտութիւն Հայոց զղաւալի համբաւ մահուան երեւելի առնա, որ վճարեաց զկեսանս իւր յամենան օգոստոսի 1851 ամի : Կորուստս այս մեծ է վասն ազգիս Հայոց, և յաչաց ամենեցուն թախծութեան արտասուս հոսեցոյց : Արք ծանօթ են գրաւոր աշխատանց Արհւոյ անաչառ հոգւով վկայեցեն թէ էր մի յակնաւոր գիտնականաց ազգիս. քաջ հայկաբան, ընտիր աստուածաբան, ուղղադատ ջատագով առ յաստանեաց եկեղեցւոյ, և հրաշալի տեսնաբան : Բայց ամեն զի չգիտեմք թէ որպիսի ձեռագիր յորինուածս եթող զկնի մահուան իւրոյ :

Յուսամք թէ հարիւրաւոր աշակերտք հանգուցեցնին, յորոց միջի բարձր ի գլուխ պարծի Պ. Սիւրբայել էմին, ստորագրեցեն զվարս բազմաշխատ Նպիսկոպոսիս և ծանուցեն ազգի մերում թէ քանիք կամ որք եղեն գրաւոր աշխատանք նորա թէ ի կենդանութեանըն ի լցայ ընծայեալք և թէ յետ մահուանըն ձեռագիր մնացեալք » :

Բարեմտեմք ազնուականին յուսոյն լըրմանը ի սրտէ կը յանկամք, և միանգամայն կը համարձակեմք խոնարհաբար աղաչել զի ազգիսն ազգասէր և վեհանձն բարեբարեն :

վրայ տարակոյս չունի : Այն ինչ նաւապետը մեռաւ, սա առանց մէկու մը խորհուրդ հարցընելու՝ կառավարութիւնը ձեռք առաւ, ու մէկ ու կէս օր կորսնցուցինք Լըպա կղզին՝ լիսնանակ ուղղակի Վարսիլիա դառնալու :

— Նաւուն կառավարութիւնը առնելը, ըսաւ վաճառականը, իր պարտաւորութիւնն էր իբրեւ հանգուցեալ նաւապետին երկրորդը. բայց Լըպա կղզին մէկ ու կէս օր կորսնցընելուն յանցաւոր է, թէ որ նաւը մէկ բանի մը նորոգութեան կարօտ չէր :

— Նաւը ինչի պէս աղէկ վնասակի մէջ էր, ինչպէս և կուգեմ որ քուկը ալ նոյնպէս ըլլայ, ու այն մէկ ու կէս օրը բոլորովին իր հաշոյցը համար կորսուեցաւ, որպէս զի յամաքը ելլէ. ահա այս էր պատճառը :

— Տանթէս, ըսաւ վաճառականը, դէպ ի երիտասարդը դառնալով, հոս եկոր :

— Ներեցէք, Պարոն, ըսաւ Տանթէս, հիմայ կուգամ : Կորք նաւաւարաց դառնալով խորիսիս նետեցէք, ըսաւ :

Թարգմանեաց Տիգրան

Յար. Յ. Տեպէեան.

Տաշիւզէն հեղինակ Քեթիկով :

Ընդհանուր հարկի Ստանդարտի Սկզբունքները Եւ պիտի ստանան ձգտում ձեռնարկի աշխատութիւնը ներքին տպելու համար. մի գուցէ ասանկ աղա չեղովն յիշեալ անհամեմատ բարեբարաց գէտ պակասուն մը ըրած ըլլամք, ինչու որ անոնք ազգագուտ գործերու ձեռք զարնելու համար ստեննին ուրիշի աղաչանքին չեն սպասեր, և գուցէ հիմայ որ մենք հեռուէն յոյս կամ աղաչանք ընելու վրայ ենք, անոնք արդէն պէտք եղած տնօրէնութիւնները ազգասիրաբար ի գործ դրած են, հանգուցելոյն գիրքերը տպելու, մանաւանդ խորոյ հասարակ ըսուածը. որով իրենց թանկագին անունները անմահացուցանող յաւերժական յիշատակարաններուն թիւը աւելցուցած կ'ըլլան թէ ի պարծանս ընդհանուր ազգիս Հայոց և թէ ի նոր շուք արեւելեան ձեռնարանի Ստանդարտ, ուր որ հանգուցեալ Ազգասիրտը այսօր տարի ծառայութիւն ըրած է:

ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վաճառականութեան, երկրագործութեան հասարակաց շինուածոց նախարար Իզդէթ փաշային գաղափարը տունէն հեռի պարտեզին մէջ գտնուած խոհանոցին (աշէվի) ու լեմոնոցը (լիմոնքը) անցեալ հինգշաբթի առաւօտուն հրկիզեցաւ. բայց ոչ յիշեալ տան և ոչ ուրիշ տունի մը վնաս եղաւ:

Լրտաքին գործոց նախարարի նախորդ խորհրդոյ քարտուղար Լ. մին Եֆէնտին, որ առողջութիւն գտնալու համար Սիրիա գացած էր, անցեալ երկուշաբթի (ամսոյ 7 ին) Իզմիր հասեր է:

Վիւսիւրճիկայի մօտերը սուրհանդակը կողոպտողներէն քանի մը գողեր Բիսո (Սարք) կողին բռնուեցան և բովերնին ստակին մէկ մասն ալ գտնուեցաւ: Յունաստանի մէջ ալ ասոնցմէ մէկ քանին ձեռք անցեր են, ինչպէս որ նախընթաց թերթով յիշեցինք:

Փետրվարի 26 ին Արգենտինայի շուգենաւը Հարաւային Արիւիկէի ծովեզերքէն քանի մը ձիւն հեռի ապաւաններու զարնուելով խորտակեցաւ. մէջը գտնուած 638 հոգիէն միայն 184 ը կրցան ազատիլ:

Երկու կին առնուել Վաղղոյ մէջ ներելի չէ: Այս օրերս Ռուսիա քաղաքը Օլիւիէ անուն մէկ աս յանձնարելով գաւառորաց առաջը տար. ունելով ութ տարի ծանր և խիստ աշխատանքայն գաւառացիութեամբ:

Փարիզի ոստիկանութիւնը 58 հրապարակական կառավարներու (առապաճի) միտաւներ և ընծայներ տարով փոխարինեց անոնց արդարասիրտները, որով իրենց կառքերուն մէջ մտնողւած քիչ կամ շատ գին ունեցող բաները տեղերնուն ձեռքը հասցընելու փութացեր են: Այս բաներէն զատ՝ կառքերուն մէջը մտնողւած և տեղերնուն յանձնուած ոսկի, արծաթ և թուղթ գրամներուն գումարը 1851 ին մինչև 40,000 ֆրանքի հասեր է:

Հոս ալ թէպէտ կառավարները և նաւաւարները պարտաւոր են իրենց կառքերնուն կամ նաւակներնուն մէջ մտնողւած բաները ոստիկանութեան միջոցաւ տեղերնուն յանձնելու, և կը գտնուին անանկ համեստ մարդիկ որ աս պարտաւորութիւնը ճանչնան, բայց կարծեմք որ ասանկներուն փոխարէն մը տըր ուելու ըլլայ նէ (ինչպէս որ Եւրոպոյ քաղաքները կ'ընեն) աւելի աղէկ կ'ըլլայ:

Իլիւմիստի լրագիրը կը գրէ թէ մօտերս Փարիզի ոստիկանութիւնը երաշխիւ ըսուած ընկերութիւն մը բռնեց, որուն անդամները շինուած քիթ գնելով, կտր կամ կաղ ձեւանալով և մարմնոյն այս կամ այն անդամը հաշմալ (սաղաթ) քերելով բարեփոխներուն գումարը կը շարժեն ու ապօրինաւոր մուրադ կանութեամբ յափշտակածին գանձապետուն ձեռքը կը յանձնեն, որն որ անտեսական տնօրէնութեամբ մը քիչ ժամանակի մէջ աս կողոպտուած մեծ գումարի հասցուցեր է:

Թիւիլիսիի լրագրաս անուն պարսիկ մը կնկան հագուստով գողութիւններ կ'ընէր

Իւսքիւտարի կողմերը. քանի մը ատեն է որ Ռոսիկանութիւնը կը փնտռէր զանիկայ. այս օրերս ձեռք ձգեց, նոյն հագուստով:

Սարսաւորները խորագետի համբաւը ունին, բայց մարտատունէ ապրանք փախցընողները առ հասարակ աւելի խորամանկ կըլլան: Անոնք Պէթօրքաղաքի մօտերը մարդուն մէկը ուսոցը վրայ հակ մը արգելաւոր անցեր էր: Յանկարծ մարտատան գլխաւոր մը ձի հեծած գէմը ելաւ. գողը խիղցն ուսին վրայ տարած հակը գետնի վրայ դրաւ ու ըսաւ «պարոն, ուրախ եմ որ ձեզի հանդիպեցայ. ձեր գործակալներէն մէկը հիմայ աս փախուցած ապրանքը բռնեց, և ուրիշներու ալ ետ և է ինկած ըլլալուն համար՝ ինծի մէկ ուկէս ֆրանք տուաւ որ ասոնք ձեր տունը տանիմ. բայց յիշաւի հակին այսչափ ծանր ըլլալը գիտնալու ըլլայի՝ չէի հաճեր զանիկայ աս գնով տանելու: Եթէ թոյլ կուտար սա հակը ձեր ձիուն ետեւ կ'ապեմ, աղէկ չուն մըն ալ ունիմ ծոցս, ևս ալ քովէն կը բռնեմ: Սարսաւորան պաշտօնեայն պատասխանեց՝ չէ սիրելիս, ևս տունս չպիտի դառնամ. քիչ մըն ալ աշխատե՛մ, քանի մը քայլ (աւորմ) ճամբադ մնացեր է:

Բայց տէր իմ, ուսըս մաշեցաւ, ալ չեմ կրնար:

Առ քեզի կէս ֆրանքնոց մըն ալ. տունը կնիկս ալ գինի մը կուտայ քեզի:

Հրամանաւ կատարելու է, ինչ ընեմ. բայց կարծեմ որ հակը միտակ չեմ կրնար վերցնել ու ուսոցը վրայ գնել:

Ես քեզ կ'օգնեմ ըսաւ պաշտօնեայն ու ապրանքը փախցընողին ուսին վրայ դրաւ հակը: Իրիկունը որ դարձաւ. ապրանքը չգտաւ ըսելու աւելորդ է:

Իզմիրի Էմիլիոս Վաղղիական լրագրին 633 երրորդ թերթին մէջ մարտի 28 ին գրուած էր «Երեք շաբաթ առաջ հայ կնիկ մը գողութեան զոհ եղած էր, այսինքն գողերը քրտանը հինգ հազար զուգուշի արժողութեամբ զանազան զարդերը գողցած էին: Անցեալ կիրակի օր (մարտ 23) աս բաներուն ամենը գրուեցաւ, հազար զուգուշէն զատ, և տիւննոյն յանձնուեցաւ, յանցաւորներն ալ բռնուելով բանտը դրուեցան:»

Այս րուրը Իլիւի պաշտօնական լրագրին մէջ կարգաւոր՝ երեք շաբաթ առաջ Նոյեան Աղաւանդի երրորդ թերթին մէջ յիշուած (մարտ 2) գողութիւնը կարծեմ էինք, (ինչու որ այն օրերը ուրիշ կայ ինկան քանի կայ զուգուշնոց լրագրերը գողցուած չկար), և շաբաթագրիս 6 երրորդ թերթին մէջ այնպէս գրեցի էինք:

Բայց մեր յարգոյ թղթակիցէն կ'իմանամք որ գտնուած զարդերը ուրիշ կայ ինկան և այս գողութիւնը Նոյեան Աղաւանդի հրատարակութեամբ սկսելէն առաջ պատահած է:

Ետով կը հաստատուի թէ Էմիլիոս երկու ամիս առաջ եղած գողութիւնը երեք շաբաթ առաջ ըսելով՝ սխալ էր կամ ուշադրութիւն չէ ըրեր:

Նոյեան Աղաւանդի ալ Էմիլիոսին նշանակած ամսաշաբաթի իր յիշածին կատարեալ ձգուութեամբ յարաւ գտնալով՝ մէկ հայ կնկան գողցուած ու գտնուած զարդերը մէկալ հայ կնկան գողցուած ու գեռ չգտնուած զարդերը կարծեց, ինչպէս որ Իզմիրի մէջ ալ շատ մարդիկ անանկ կարծեմ են:

Այս տեսակ սխալը ոչ իմաստաւոր և ոչ անհիմն կրնայ ըսուիլ, ինչպէս կը գրէ ամսոյ 11 ին հայերէն լրագիր մը, որուն հայրապետին հրատարակիչը իւր 410 երրորդ թերթին մէջ քանի մը հատ իրաւագէտ կալիպաս և անհիմն լրագիր կը գտնայ. օրինակի աղաքաւ հոն գրած է թէ Նոյեան փաշային փաշան և Իզհէմ փաշան փետրվար ամսոյ մէջ Արքեպիսկոպոսի գաղին: Յիշեալ փաշաներուն առաջինը գեռ մայրաքաղաքն է, և վերջինն ալ Փոռատ է. ֆէնտիլէն մէկ օր առաջ գնաց, այսինքն յիշեալ լրագիր գրածէն ամիսի մը չափ ետքը: (Տես նաև շաբաթագրիս ներքին լրագրուն մէջ):

Առաջ. Սարգուն մէկը պղտիկ շուն մը ունէր, որ սեղանին տակը շողջորթութիւնը ներսը, ցաթկրտելով՝ ընտիր պատառներ կը տանար: Յիշեալ մարդուն տարիքը առած էն ալ աս տեսնելով՝ նմանը ընել ուզեց, գնաց, կից (թէքմէ) նետելով՝ սեղանը տակն ու վրայ բերաւ ու ծեծ ուտելով՝ վաւերաւ ունեցաւ:

ԼՈՒՆԻՏՐԵԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 12 ԱՊՐԻԼ

Օտակի տոններէն ետքը 100,000 քիլոյնի աւելի կարծր և կախուղ յորեն ծախուեցաւ, որոց 40,000 ը Յունաստանի համար, 25,000 ը Յունիական կղզեաց համար, 35,000 ն ալ օսմանեան Աքքիպեղաքոսին, Սարմարայի ծովեզերաց և տեղւոյս պիտոյիցը համար էր: Եւրոպոյ համար ամենին վաճառում չէր զաւ:

Հետեւեալ գիները թէպէտ ցած են, բայց հաստատ են՝ գտնուածին քիւլութեանը նայելով, այսինքն ընդ ամենը 60,000 քիլոն կարծր և 10,000 քիլոն կախուղ յորեն հազիւ կը գտնուի շուկան:

Կարծր յորեն Լոյֆ 22 1/2 — 22 1/2 Պէսարապիւ 21 1/2 — 22 1/2 Բուսկիլի 19 — 19 1/2 Կալասի 20 — 21 Օտեսայու 21 1/2 — 22: Կախուղ յորեն Իպրայիլի 14 — 14 1/2 Կալասի 18 — 18 1/2 Բուսկիլի 17 1/2 — 18: Սարմարայի Բուսկիլի 12 1/2 — 13 Պէսարապիւ 13 1/2 — 14 Իպրայիլի 12 1/2 — 12 3/4 Կալասի 13 1/2 — 14: Պարի Իպրայիլի 9 1/2 — 10 Հաճար զրիմու 12 1/2 — 13 Վարսակ 7 — 7 1/2:

Օտար երկրի գացող ապրանքներուն մէջ գրեթէ գործ մը եղած չ'ունին: Բայց ի քանի մը կտոր մետաքսի չնչին առուստուրէն, շուկայի կատարեալ հանգարտութեան մէջ է:

Անցեալ շաբաթ սկիզբը Պրուսա մետաքսի գիները հետեւեալներն էին:

Տեմբուլ	1 տեսակ. օխան զուգուշ	255-258
	2 " " "	247-255
	3 " " "	240-245
Սէլ	1 " " "	228-235
	2 " " "	220-225
	3 " " "	215-218
Մշտուտ Ե. Մ.	1 " Ռուսիոյ հոյ օխան	190-195
	1 " Սարսիկայի	185-190
Պիլիքի և Բիւլիլ	1 տեսակ. օխան զուգուշ	218-222
Մշտուտ Կ. Մ.	2 " " "	210-215
	3 " " "	205-208

ԶՄԻՆՈՒՄ 12 ԱՊՐԻԼ

Բուսկիլի վաճառի մէջ մեծ փոփոխութիւն մը չ'եղաւ: Արիւն 66 կողով վաճառուեցաւ, որոց 56 ը չէքին 112 զուգուշի և 111 զուգուշի 10 ն ալ գինը անոյայտ ըլլալով, կը կարծուի թէ 110 1/2 ի իջած ըլլայ: Այս ապրանքէս 105 սնտուկ Չինաստան և 88 սնտուկ Ինտուն ուղարկուեցան ամսոյ 10 ին Արքեպիսկոպոսի շողջենաւով:

Հիմայ շուկանուս մէջ գտնուածը 70 կամ 80 կողով է: Տորոն 80 հակ քալաքը 200 ի և 58 հակ պաքը 218 ի վաճառուեցաւ: Գտնուածը 2500 հակ հազիւ կըլլայ, բայց ծանր է վաճառումը: Փաղամուտ 12,500 կենդինար Արքեպիսկոպոսի վաճառուեցաւ 71 1/2 զուգուշի: Այս ապրանքին գինը հաստատ է և գտնուածը 20,000 կենդինարին աւելի չէ: Ղէհրի 30 պարի փոխանակութեամբ վաճառուեցաւ, գինը 10 զուգուշ կը կարծուի: Գտնուածը 700 պարի է, բայց անունը տուող չկայ:

Չէթ տեղական գործածութեան համար 270 էն 280 զուգուշ կենդինար կը վաճառուի, և այս գինը բարձրանալու վրայ է: Բայց աս տարուան ձեթը շատ առատ պիտի ըլլայ կ'երևի:

ԾԱՆՈՒՅՈՒՄ

Սիբիւս Լաիսիոպոսի պարսկա-թիւրք շուկան հապորը 22 շաբաթ չ'էր վաճառուի: Թոշկայ Արքեպիսկոպոսի Արքեպիսկոպոսի պարսկա-թիւրք շուկան հապորը 60 շաբաթ չ'էր վաճառուի:

ՏԵԱՐԳ ԼՐԱԳՐՈՅ

ԳՐԻԳՈՐ ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ = ՍԱՀԱԿ ԱՊՐՈԵԱՆ
Անթիպոս Լաիսիոպոսի Բարձրագոյն Ղրան:
Կ. ՊՈԼԻՍ Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՅՕԶԱՆՈՒ ՄԻԻԶԵՆՏԻՍԵԱՆ